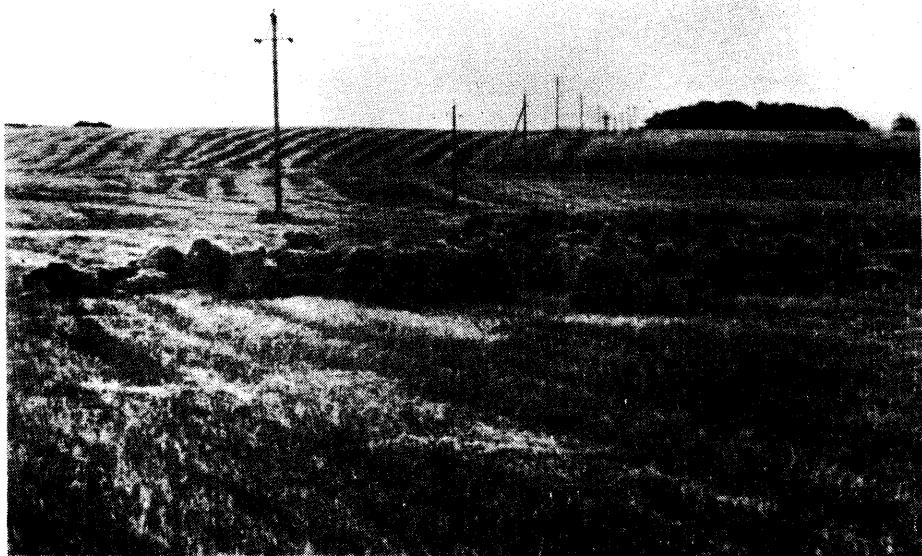

IXOYC

Menighedsfakultetets
Studenterblad

3-79
6. årg.

GUDS JØDEDOM PAR EXCELLENCE

nogle bemærkninger til »Mrs. Dorflinger's statement before the High Court, March 1979«¹

AF KAI KJÆR-HANSEN

Personen og sagen.

Eileen Dorflinger, født som barn af jødiske forældre i Connecticut 1943, gift 1966 med en kristen, to børn, skilt 1975, men med forældreretten over børnene, ankommet til Israel september 1976 sammen med børnene som immigranter på en af Jewish Agency betalt billet, bosat i et immigrationscenter i Ashdod. Da den ældste søn ikke falder til, beslutter hun at bringe børnene tilbage til faderen. Samtidigt beordres hun til at forlade immigrationscentret, da lederen af dette har erfaret, at hun har udtrykt sin tro på Jesus som jødernes Messias. Februar 1977 rejser hun fra Israel. Ved afrejsen fratages hendes immigrationskort, men hun får løfte om at få det tilbage, når hun returnerer til Israel. Dette sker i maj 1977. Uden held forsøger hun hos flere instanser at få sine immigrationspapirer og immigrationsrettigheder tilbage. Herefter fører hun sag på dette (2).

Sagen afsluttet i marts 1979. Israels Højesteret afviste hendes begæring (3), I princippet blev således dommen i den såkaldte "Broder Daniel-sag" fra 1963 stadfæstet (4). Dengang lød det: En døbt jøde er ikke længere en jøde, og kommer følgende ikke i betragtning under "The Law of Return" (5), som giver enhver jøde, uanset om vedkommende er religiøs eller ej, ret

til israelsk statsborgerskab.

Foruden dommer Witkons konstatering af, at Dorflinger er døbt trak han i dømsafsiggelsen det forhold frem, at Dorflinger havde givet et undvigende svar på spørgsmålet om Jesu guddommelighed. Med henvisning til bl.a. David Flusser, den kendte professor ved Det hebraiske Universitet i Jerusalem, som har NT og Urkristendommen som sit speciale, konkluderede Witkon ifølge Jerusalem Posts "Law Report" den 4. april 1979 på følgende måde:

"He concluded that the prevailing opinion today, among Christians and Jews, is that Jesus and his followers did not abandon the Jewish faith, and that those who believed in him and his messianic mission during his lifetime did not cease to be Jews. A turning point occurred, however, with the advent of Paul and his teachings, culminating in the eventual formulation, and acceptance, of the doctrine of the Holy Trinity and of Jesus as a God incarnate. It was this doctrine that placed Christianity outside the bounds of Judaism".

Med andre ord: De første kristne var jøder, men vor tids kristne jøder, er ikke længere jøder. Skønt det ville være oplagt nærmere at analysere forholdet mellem forskellige kristne grupperinger af jøder i de første decenier efter Jesu død og opstandelse, renoncerer vi her på dette. Ud fra et kritisk historisk synspunkt synes billedet at være mindre entydigt,

end dommer Witkon mener. Hertil kommer at referencen til Flusser ikke tager højde for den mangfoldighed af faktorer, som Flusser ellers påpeger. En enkel måde til at få et generelt overblik over Flussers synspunkter er at læse hans 59 teser: "Theses on the Emergence of Christianity from Judaism" (6). Men her gælder det nu altså ikke disse forhold eller en kritik af Israels religionspolitik som sådan. Dorflingers Statement er interessant *per se*.

Dorflingers Statement.

Om end det må formodes, at Dorflinger foruden juridisk bistand også har fået teologisk assistance, må det 29-siders dokument bedømmes som en lægmands trosudsagn. Der kan udledes en del om hendes kristne trosgrundsyn. Under skyldig hensyntagen til at en ikke-teologs trosudsagn ikke bør behandles og kritiseres på samme måde, som hvis det er en teologs gennemreflekterede udsagn, det gælder, giver dette lægmands "vidnesbyrd" et interessant bidrag til forståelsen af kristne jøders identitetsproblematik (7). Hvad der eventuelt måtte mangle i teologisk stringens - hvis dette da ikke skyldes en bevidst taktik på grund af konteksten for dette Statement - kommer klart til udtryk i en særegen terminologi.

Vi indskrænker os her til at give et par eksempler på en *særegen og konsekvent terminologi* til belysning af kristne jøders jødiske identitet, sådan som *de* selv fornemmer den. Dorflingers sprogbrug kan her betragtes som karakteristisk for de kristne jøders sprogbrug i Israel.

a) Når Dorflinger udtaler sig om Jesus som *Kristus* forekommer i dette dokument aldrig formen "Christ", men altid "Messiah". Det forekommer over 30 gange og er den hyppigst anvendte benævnelse for Jesus. Dels benyttes det absolut som "the Messiah" (p.10, *passim*), dels som "the true Messiah" (p.3), "God's Messiah" = "His Messiah" (p.16,19) "the Messiah of Israel" (p.12), "His (God's) Jewish Messiah" (p.19), "The Jewish Messiah Jesus" (p.9). På linie hermed står omtalen af Jesus som "King" (p.19) eller "the King of the Jews" (p.21f).

Med den hebraiserede form "Messiah" er der givet et terminologisk udtryk for, at Jesus hører jøderne til, og ikke er den fremmede "Christ". Denne kontekstualisering er ikke blot forståelig, men også historisk legitim og ud fra et

kristent missiologisk synspunkt nødvendigt, for at evangeliet skal kunne blive hørt i en israelsk-jødisk sammenhæng. Sammenhængen mellem denne term og Dorflingers påstand om sin fortsatte jødiske identitet som Jesus-troende er også markeret hermed, som f.eks. i følgende udsagn:

"Again, I must affirm that this is God's own witness of His Jewish Messiah, and I, a Jewish woman, am uncomplicated enough to believe it" (p.19).

Kun én gang benyttes ordet "Christ", og det er i en omtale af den antisemitisme, Dorflinger erfarede som barn fra deres side, som kaldte sig selv kristne. "I was called a "dirty Jew" and "Christ-killer" (p.1).

b) En tilsvarende terminologisk imødekommehed over for den ikke-kristne jødiske part kan findes i termer for det, som vi kalder GT. Termen "The Old Testament" findes ikke. Derimod tales der om "the Bible" (p.4 og *passim*), hvilket i denne kontekst betyder: *vort* GT. Eller også benyttes det endnu mere jødiske udtryk "Tanach" (p.3 og *passim*), hvilket er det velkendte jødiske akronym for *Tora*, *Nevi'im* og *Chetuvim*, altså de tre hoveddele den jødiske bibel er opdelt i. Omskrivninger for denne Bibel er "the holy scriptures" (p.16) og "God's Word" (p.5). Dorflingers Statement giver således en praktisk illustration til den "kanonisering", som er forsøgt foretaget i arbejdet "Christian Terms in Hebrew", en ordliste på 540 kristne og kirkelige termer, som er blevet udarbejdet af "The United Christian Council in Israel" (8).

At der imidlertid er grænser for, hvor langt en kristen jøde kan gå sin jødiske folkefrænde imøde hvad angår terminologier, kan også eksemplificeres ud fra dette Statement. Dorflinger er således ikke villig til at lade det almindelige jødiske navn for Jesus - *Jeshu* - stå uimodsagt, men kritiserer, at dette navn stadigt benyttes på hebraisk, selv om de fleste er uvidende om forklaringen på dette navn (9).

"It is well known that Orthodox Judaism is totally opposed to Jesus as the Messiah. This is evidenced by the name it has given Him in the Talmud, the name *Yeshu* (ישו). This is an acronym formed by the words: "May His name and memory be erased" (יְשׁוּ שְׁמוֹ וְיָדָחוּ) (p.2).

Om Dorflinger her har tilstrækkeligt belæg for at hævde, at navnet *Jeshu* al-

lerede i Talmud har denne derogative karakter, vil vi ikke gå nærmere ind på her. Dog mener vi, at det er mere end tvivlsomt. Her nøjes vi med at konstatere, at den terminologiske imødekommehed fra den kristne jødiske parts side har nogle grænser. Dette forandrer dog ikke den generelle regel, som Louis Goldberg udtrykker til forklaring af hans brug af "Hebrew Scripture": "The Christian should learn Jewish terminology to communicate better when speaking to Jewish people" (10).

c) Markeret er Dorflinger også i sin sprogbrug, når hun vil understrege sit tilhørsforhold til det jødiske folk. Guds løfter blev givet til "*our fathers*", "the hope of Israel - the coming of the Messiah, which has been the longing and the groaning of *our people* throughout the ages, even until now" (p.1). Og: "I would have been sent to the concentration camps with the rest of *my people*... If I could die as a Jew, can't I live as a Jew?" (p.8). Eller: "I have not deserted my God or *my people*" (p.29).

I denne forbindelse findes der hos Dorflinger nogle skarpe distingveringer. På den ene side findes traditionel jødedom - "Orthodox Judaism" (p.2) eller "Rabbinical Judaism" (p.5) eller "Jewish religious institutions" (p.6) - som efter Dorflingers mening er menneskeværk, og som "brings a whole nation into a burdensome bondage to the precept and teaching of man, which has caused a severe alienation from God and the rejection of the yoke of Rabbinical Judaism by the greatest majority of modern Israel!" (p.5) Dette kontrasteres til åbenbaringen i Tanach. På den anden side distingveres skarpt mellem "traditional Christianity" og: "The only true, factual source of what faith in Jesus really is, is to be found in the New Testament" (p.2).

Inden vi afsluttende skal berøre, hvilke teologiske implikationer dette medfører, skal Dorflingers anvendelse af ordet "Christian" og "Christianity" bemærkes.

d) Ordene forekommer, men de benyttes ikke i en positiv kontekst, i bedste fald i en tilnærmelsesvis neutral hvis ikke direkte negativ betydning. I en sammenhæng hvor der tales om anti-semitisme nævnes "those who called them-

selves Christians" (p.1). "Traditional Christianity" står på linie med "Traditional Judaism" (p.1,26). Begge dele har fjernet sig fra Guds åbenbaring. "It is true that the traditional Christian churches have often taken baptism and have used it as a initiation rite into their own man-made denominations to increase their own membership" (p.27). Det nærmeste Dorflinger kan komme en neutral anvendelse af ordet "Christian" er i sin afstandstagen fra, at rabbinere fejlagtigt har benævnt den simple sandhed, som kommer til udtryk i den rene profeti (i Tanach) som "Christian, "un-Jewish" and "heretic" (p.16). Men som selvbetegnelse benytter hun ikke ordet. Ligeledes benyttes det ikke om de første kristne jøder.

Når Dorflinger skal udtrykke sin egen - eller andre jøders status - sker det på følgende måde: "The New Testament is simple a document which explains *the faith in the Jewish Messiah Jesus*" (p.9) Hun er - som ovenfor citeret - ukompliseret nok til at tro på Guds jødiske Messias. "... *I believe* that the God of Abraham, Isaac and Jacob is true ... I am being denied citizenship today, *for believing* that Jesus of Nazareth is the literal fulfillment of God's promises to Israel" (p.22). Følgerigtigt kaldes heller ikke de første jøder, der troede på Jesus, kristne, men "*The early Jewish believers* never regarded the belief in Jesus as Messiah as a new faith apart from the biblical faith of the nation of Israel" (p.25). Ligeledes tales der om "Jews believing in Jesus" (p.24) og: "These apostles were Jews themselves and many of them were native Israelis" (p.24).

e) Som tidligere understreget er Dorflingers "Statement" at betragte som et trosvidnesbyrd, og ikke som en teologisk afhandling. Dette er erkendt af hende selv. Hun afviser at gå ind på at definere Jesu guddommelighed i Treenigheds-kategorier. "It is to this question and to this doctrine that I answered that I am not a theologian and do not have a clear understanding of it" (p.9). Hun har den enkle tro på den jødiske Messias Jesus. Hvad angår et andet vigtigt punkt - dåben (p.12ff) - som gennem tiderne er blevet betragtet som det definitive brud for en jøde med jødedommen, afviser hun med henvisning til Acta 2,36-39 at betragtes det "as an entry into another religion" (p.13). "... I never interpreted

Baptism in terms of the traditions of men, neither Jewish nor Christian, but simply as an act of obedience and consecration to God" (p.14).

Ikke blot fra en luthersk dogmatisk indfaldsvinkel, men også med basis i det nytestamentlige materiale er det ikke vanskeligt at kritisere f.eks. denne dåbsopfattelse. Om end Dorflinger på en række punkter kan spille NT's enkle tro ud mod den kristne kirkes senere "dogmer" er tingene ikke så enkle, som hun på disse to væsentlige punkter nævner. Vi vil - uden at gå nærmere ind på dette her - mene, at det ved "Guds Ord" og Åndens hjælp også er muligt for kristne jøder at nå frem til *evangeliet i dåben*. Uden at problematisere hendes kristenstand som sådan - idet troen kan transcendere erkendelsen - står hun på dette punkt på linie med en mere eller mindre traditionel reformert dåbsopfattelse. At kristne jøder en bloc har de største vanskeligheder på disse to punkter, skal lige nævnes (11). Det afgørende punkt for Dorflinger er imidlertid at få fastslået, at dåben ikke for hende er indgangen til en anden religion. Hun vil bedømmes på samme grundlag som de første (kristne) jøder blev bedømt. "It is also important for the honoured Court to understand that it is these original Jewish believers in Jesus to whom I am linked and of whom I have become a part - and not two thousand years of Christianity that often has so greatly deviated from the New Testament and the teaching of Jesus" (p.23).

Guds pagt med Israel gennem Messias: "This is truly God's Judaism!" (p.4). "The promise of a Messiah, whose origin precedes His birth in human form and who, is the Son of God, is the promise of God to Israel through His prophets and is in truth the Judaism of God par excellence" (p.17). Eller sagt med Dorflingers afsluttende bemærkning, i vidnesbyrdets og bekendelsens form: "I have not deserted my God or my people. After two thousand years of seperation, I have returned spiritually to the King of Israel, Jesus the Messiah, - and I have returned physically to the land of Israel, my earthly God-given home, as a true daughter af Abraham. This is God's wonderful truth" (p.29).

Med den valgte terminologiske indfaldsvinkel har vi for den kristne jøde kunnet konstatere en klar understregning af:

- a) Jesu "jødiskhed". Som "Messiah" er han ikke den jøde-fremmede, "græske" "Christ".
- b) en stor imødekommenhed fra den jødekristne parts side angående brugen af gangse og positive jødiske termer, eksemplificeret i anvendelsen af "Tanach" m.v.
- c) kristne jøders "jødiskhed", som dels er forstået som en videreføring af åbenbarings-jødedommen i Tanach, dels en videreføring af de første (kristne) jøders tro på Jesus Messias.
- d) at traditionel jødedom ikke er identisk med en Gud-villet jødedom, og at en traditionel kristendom ikke er identisk med åbenbaringen i NT. Det sidste - sammen med c) - bevirker en retarderet hvis ikke ligefrem afvisende holdning over for at benytte termer som "Christian" og "Christianity" på en positiv måde.

Denne opsummering kan føre os frem til følgende bemærkninger:

- a) Hvad angår Jesu "jødiskhed", og at Jesus f.eks. anså sig selv for at være Messias, stiller de kristne jøder i et ejendommeligt forhold. Den toneangivende "kristne" teologi benægter Jesu messianske selvbevidsthed, mens den toneangivende israelske Jesus-forskning - og her tænker vi først og fremmest på David Flussers forfatterskab - hævder, at Jesus anså sig for at være Messias (12). At Jesus faktisk var/er Messias også for jøder stiller de kristne jøder i et modsætningsforhold til den almindelige jødiske Jesus-forskning, som (naturligvis) ikke *bekender* dette. - En "hedningekristen" teologi bør være opmærksom på, at jøder såvel som kristne jøder kan tilføre teologien elementer, som ikke er fremmed for NT, men som ikke er blevet tilstrækkeligt bearbejdet.
- b) Kristne jøders terminologi stiller nogle spørgsmål til missiologien om, hvorvidt der i tilstrækkeligt omfang er taget hensyn til jødiske terminologier, når evangeliet er blevet præsenteret for jøder. Kristne hebraisters arbejde vidner dog om, at dette er erkendt, om end det kan problematiseres, om alle missioner og kirker der arbejder i Israel, i tilstrækkelig

omfang har taget højde for dette punkt i uddannelsesprogrammet af deres "udsendinge".

c) En nærmere præcisering af de første kristnes "jødiskhed" med basis i nytestamentlige studier er ønskelig, dersom "jødiskheden" ikke blot skal have en slagordagtig karakter. En evaluering af de kristne jøders stilling i frelseshistorisk perspektiv anser vi som et vigtigt element i en sådan præcisering.

d) Hvordan man end vurderer de kristne jøders afvisende holdning til navnene "Christian" / "Christianity", kan det på forhånd ikke udelukkes, at det på grund af den kristne kirkes historie er den rigtige "terminologiske vej" for Jesus-troende jøder i dag, dersom evangeliet skal blive hørt. Mere betænkeligt er det f.eks. at det lutherske Verdensforbunds Løgumkloster-konsultation i 1964 kritiserede betegnelsen jødekristen som sådan. "Mit einer Bezeichnung wie 'Judenchristen' und dergleichen würde eine unbiblische Aufspaltung der Gemeinde herbeigeführt werden" (13). - Skønt vi for vor del ikke er i tvivl om, at der er en reel fare for kristne jøder, således at enhed mellem kristne jøder og kristne hedninger sprænges, vil vi stille os kristiske overfor nødvendigheden af at slette navnet jødekristen i en teologisk og kirkelig vokabular. Bortset fra at det ligger hinsidigt ens egen bestemmelse, om man nu er født jøde, er der en folketilhørighed som ikke nødvendigvis er imod evangeliet eller imod enheden i Messias (14). Hertil kommer, at tanken om at opfatte kristne jøder som den sande rest af Israel med en bestemt frelseshistorisk funktion let tilsidesættes.

Det har ikke været vor hensigt med disse bemærkninger at tage kritisk stilling til den "teologi", Dorflinger står som repræsentant for. Vort personlige kendskab til andre kristne jøder i Israel gør, at vi tør sige, at hun ikke står ene. Vort hovedanliggende har været en påvisning af, at der er nogle jødekristne præmisser, som hedningekirken ikke altid, ja tværtimod sjældent har været villig til seriøst at tage stilling til, før de udtalte sig om "judaiserende" elementer. At en hedningekristen teologi så på den anden side må være rede til at

korrigere kristne jøder med baggrund i det materiale, som urmenighedens kristne jøder har givet os, er en anden sag. Derfor har begge parter stadig brug for hinanden.

Afsluttende kan der erindres om den model, som Paulus i sin tid undertiden benyttede sig af, når forholdet mellem kristne af jødisk og hedensk herkomst var oppe på dagsordenen. Ud fra bl.a. Acta 15 og Gal.2 gøres det klart, at kristne hedninger ikke skal blive jøder. Vender vi forholdet om idag, hvor det ikke er jødekristendommen, men hedningekristendommen der er den "stærkere" part, kan det spørges, om samme model stadigvæk kan benyttes. Med andre ord: Den "svage" part, vort tids jødekristendom, skal nødvendigvis ikke blive *hedninge*-kristendom for at kunne betragtes som et legitimt udtryk for tro på Jesus Messias. Med dette som udgangspunkt er der al mulig grund til, at også vi hjælper og eventuelt korrigerer kristne jøder, når og hvis de glemmer de første Jesus-troendes teologi eller fortøner visse vigtige delelementer i denne.

NOTER:

1. Mimeografisk udg., Israel 1979. (Fremhævelserne i citater nedenfor er vore).
2. Ma'ariv, Jediot Acharonot, Jerusalem Post, d.14.11.1977.
3. Cf. Jerusalem Post 4.04.1979.
4. Til Broder (eller Father) Daniel sagen, se P. Østerby: The Church in Israel, Vinderup 1970, p.70-80 og Kai Kjær-Hansen & Ole Chr. M. Kvarme: Messianske jøder. En præsentation af kristne jøder i Israel, Christiansfeldt 1979, p.43.
5. Se Meir Silverstone: Law of return, i: Immigration and Settlement, Israel Pocket Library, Jerusalem 1973, p.75-78.
6. Immanuel 5, 1975, p.74-84.
7. Cf. min og Kvarmes op.cit., passim.
8. Christian Terms in Hebrew, ed. R.L. Lindsey, udg. af UCCI, Jerusalem 1976. Behandling af dette samt andet, der falder under betegnelsen: "Christiana Neo-Hebraica" im Staate Israel, se P. E. Lapide: Hebräisch in den Kirchen, Neukirchen-Vluyn 1976, p.113-215.
9. Cf. min korte behandling af dette

spørgsmål i artiklen: Navnet Jesus, i: Menighedsfakultetet 13. september 1967-77 - et jubilæumsskrift..., Århus 1977, p.13-14.

10. Louis Goldberg: Our Jewish Friends, Chicago 1977, p.10, n.2.

11. Cf. Kvarme i "Messianske jøder", p.81-91. Cf. videre idem: The Development of Hebrew Christianity. Forelæsning afholdt på Tantur i forbindelse med konferencen: Christianity in the Holy Land, 29. april - 1. maj 1979.

12. Se D. Flusser: Hillel's Self-

Awareness and Jesus, i: Immanuel 4, 1974, p. 31-36. Cf. også hans teser, se n.6 overfor. Se videre Flussers behandling af Jesus som "Der Sohn" og "Der Menschensohn" i: Jesus in Selbstzeugnissen und Bilddokumenten, Reinbek 1968, p.89-102.

13. Cf. Lutherische Rundschau 1964, p.339.

14. Se f.eks. Bent Noacks karske og gode bemærkninger om dette spørgsmål i: Matthæus Evangeliets Folkelighed, København 1971, p.21-23.

forældre – og vennedag

Fredag den 19.oktober vil der i forbindelse med MF's bibelkursus blive "indlagt" et særligt arrangement i år: forældre- og vennedag. Programmet er som følger:

kl. 15-16: "Guds vrede og forsoningen"

Rom. 3 - v/MF-lærer Asger Chr. Højlund.

(I missionshuset CARMEL, Nørre Allé 23 c).

kl. 16-17: Rundvisning på MF's nye grund og i MF's hus. Herefter spising på cafeteria.

kl. 19.30: Festgudstjeneste i Sct. Johannes kirke v/ MF-lærer Kai Kjør-Hansen. Herefter kaffe i Carmel, hvor der bliver lejlighed til at høre lidt om MF.